

"Math Spillemand" - Fortælling af Carit Etlar.

Math Spillemand

Tegning formentlig af Poul Fischer

Fortælling af Carit Etlar

Fra

Danmark - Illustreret Familiealmanak 1902

Udgivet af Den Danske Presse
Det Nordiske Forlag

Bogforlaget Ernst Bojesen

Alheden forsvinder, Lyngen viger for Korn og Græs, for Gran og Fyrreplanter. I Ringkjøbing Amt, hvor Alen hist og her endnu reiser Hoved mellem Porsbuske og hvidgult, trevlet Mos, støde fire Kirkesogne til hverandre med gold og ufrugtbar Mosejord, som fra gamle Dage har været indrømmet Taterne, Skøierne eller Natmændene, hvad man nu helst vil kalde dem, de har været kjendt under forskjellige Navne. Ogsaa disse Folk ere nu forsvundne, deres smaa Hytter, opbyggede af Tørv og Lyng og Leer, ere nedrevne, Eierne bortvandrede og have fundet et andet Hjem. Af og til kan der paa Veiene ned til Moserne reise sig en Mand og en pjaltet Kvinde, som paa Byggen bærer et lille Barn i en Kurv eller en Pose og fulgt af en Gris eller et Lam med en Bjælde om Halsen. Manden giver nøie Agt paa alle de Stenmærker og opretstaaende Stopper og Stænger, de komme forbi, Skøierne holder nemlig af at gøre et Tegn, et Mærke i dem, som forestiller en Halvmaane, og hvis fremstaaende to Spidser betegner den Vej, hans Kammerater sidst ere vandrede.

Længe efter at Flertallet af Skøierne havde forladt deres Hytter og Deibjerg Mose, var der bleven en gammel Mand tilbage, der ernærede sig som Tigger, Glarmester og Blikkenslager. Han havde selv klistret sin Hytte op af Ler og Lyngris. Indgangen til den skete igennem en Dør, som det kostede stor Umage at lukke op, og den blev staaende aaben, medens Math Spillemand var ude paa Vandring i Omegnen med sin Glaskiste, eller med en Række af de smaa Blikbægere, som Math havde siddet og dannet hjemme.

Det mærkeligste i Hytten var den ene af Væggene, hvori der saaes indmuret et lille stænget og tillaaset Skab, hvis Indhold og Historie, Maths Søster, Kesten River, var den eneste som kendte og røbede. Hun fortalte nemlig, at inde i Skabet gemtes en gammel Fiolin, som tilhørte hendes Broder. Math havde fra Barn af næret megen Sands for Musik. Sognepræsten tog sig af ham, skænkede ham en Fiolin og underviste ham, i Haab om at finde en Beskæftigelse for Drengen, som mulig kunde drage ham bort fra Selskabet med Skøierne, der sværmede omkring paa Deibjerg Hede. Math blev anbefalet og taget i Tjeneste paa den nærmeste Herregaard. Han begyndte som Faarehyrde og tilbragte hele Dagen ude i Lyngen og øvede sig flittig paa Præstens Fiolin. Herremanden lovede at forbedre hans Stilling og fæste ham som Tjener oppe paa Gaarden. Math var ung, smuk og behagede alle, hans Spil fulgte ham i enhver Stilling.

En Dag stod Herremanden og hørte paa Fiolinspillet uden at Math anede det.

"Du spiller godt," sagde Herren, "nu skal du tage dine bedste Klæder paa og komme til os i Selskabssalen, naar de fremmede Gæster ere tilstede. Din Fiolin tager du med dig, glem ikke det, min Nabos Søn vil ogsaa være tilstede, han kommer fra fremmed Land, hvor han har lært Musik, kan du spille saa godt som han, skal du faa Lov til at tage til Byen, og jeg vil betale, hvad din Undervisning koster. Kan du ikke maale dig med Junkeren, lader du Fiolinen hænge og bliver ved at vogte Faar som før. Gjør nu som jeg siger, spil som du kan bedst og overvind Junkeren." Math drev Faarene ud i Lyngen og gik modløs omkring med Tanken paa Herremandens Forlangende. Hvorledes skulde det vel være mulig at maale sig med Junkeren paa Herregaarden?

Medens han sad og grundede herpaa, kom en gammel Mand ud igjennem Lyngen og

satte sig ned paa Stenen ved Siden af Math.

"Guds Fred og god Dag", sagde den gamle. "Hvorfor sidder du her og græder saa sørgmodig? Betro dig til mig. Sidst vi to mødtes herude, delte du Mad og Drikke med mig; hvem kan vide om jeg ikke idag kan dele et godt Raad med dig. Jeg har hjulpen den, der var i større Bekneb end du."

Math fortalte, hvad der skulde foregaa oppe paa Herregaarden mellem ham og Junkeren. Den gamle sad og grundede lidt, saa flyttede han sig nærmere mod Math og sagde: "Gaa hjem til din Moder, jeg har været inde og seet til hende, hun ligger for Døden og kan ikke frelses. Jeg bad hende om lidt at spise og drikke, men hun kaldte mig for en Drukkenknægt og afslog min Bøn. Hør nu mit Raad og følg det: Jeg ser, du har din Fiolin hos dig. Naar Vorherre kalder paa din døende Moder og Aanden slipper hende, saa hold Instrumentet op for hendes Mund og fang hendes sidste Suk, saa vil du vinde over den Herremands Søn, og din Moder vil aldrig mere kalde mig for en Drukkenbolt. - Følg mit Raad, du vil staa dig derved." Da den Gamle havde sagt dette, reiste han sig op fra Stenen og vandrede over til Skøerne i Deibjerg Mose, uden at se tilbage. Math skyndte sig hjem. - "Jeg vil seire over den Junker," raabte han underveis, "det er jo Herremandens Løfte og min Lykke for alle de kommende Dage, det handler om." Med denne Beslutning løb han hen over Heden hjem til sin Moders Hytte.

Han fandt den Syge i Sengen, ligbleg og aandeløs kæmpende med Døden.

Stueuret oppe paa Væggen faldt til Slag, Timen var kommen, da han skulde møde oppe paa Herregaarden. Han vendte sig bort fra Sengen og saa Fiolinen ligge paa Bordet. Da udstødte den gamle Kone et Suk, hun foldede sine Hænder over Brystet og hviskede sin Velsignelse til Sønnen, hendes Læber bevægede sig lydløse i Døden.

"Gudfader forlade mig, hvad jeg gjør," hviskede Math, "men jeg vil, jeg maa vinde over den pyntede Junker." Saa greb han med rystende Haand Fiolinen og holdt den over den døende Moders Mund. Den gamle Kone aabnede endnu en Gang sine Øjne og stirrede forfærdet paa Sønnen. Saa udstødte hun et skærende Suk, foldede sine Hænder over Brystet og sank livløs tilbage paa Halmpuden. Math tog sin nye Kofte paa, greb Fiolin og Bue og styrtede ud af Hytten, uden at kaste et Blik tilbage paa den Døde.

Oppe paa Herregaarden ventede Junkeren og hans indbudne Venner paa ham. Alle Gæster betragtede den fattigklædte Taterdreng, som vovede at stille sig ved Siden af den fornemme Junker, og som sank ned paa en Stol indenfor Døren med Buen i den ene Haand og Fiolinen knuget op til Brystet, forover bøiet, bleg og rystende, til han pludselig stod op, traadte frem i Kredsen og begyndte at spille. Selskabet studsede over dette mesterlige Spil, et Udtryk for de forskelligste Stemninger: Barnets Jubel, den Unges Længsel, Overgang fra bløde og klagende Toner til den vildeste Kraft, alt hvad Fiolinen gemte og kun ventede paa hans Vilje for at udtale. Midt i dette, mesterlige Spil, under hvilket hans indfaldne Kinder glødede og Begejstringens ild straaledede fra hans Blik, trængte der sig pludselig en høi og skærende Tone fra Strengene. Den lød som et Klageskrig, som et sidste og smerteligt Suk, saa høit og skærende, at den greb de Tilstedeværende med Rædsel. Math blev forfærdet af denne Lyd, stærkere end nogen anden, han blev blegere end før, han syntes at se sin døende Moder hæve Haanden afværgende mod sig og hendes halvtbrustne Øjne udtale den Forbandelse, som hun fattedes Ord til paa Dødsleiet. Men han blev ved at spille, hans Toner

bruste hurtigere og vildere gennem Salen. Gæsterne saa paa hverandre og paa Musikanten, hvis Blik stirrede vildt frem for sig, uden at fæstes paa nogen. Endnu en Gang lød den samme gennemtrængende Tone, der gemte Skrig og Bebreidelse, til han pludselig tav og sank ned paa Gulvet. Tilhørerne beundrede hans Spil, Herremanden lovede at sende ham til Byen og der lade ham lære Musik; ingen af Delene gik i Opfyldelse. Nogle Dage efter, da Klokkeren kom til Kirken for at ringe, fandt han Math liggende udstrakt over en Grav, der i en Krog var bleven opkastet over den gamle Kone fra Deibjerg Hede. Maths sønderslagne Fiolin laa splittet omkring ham; det var til den, han murede Rummet i Væggen.

Han fik aldrig sin Forstand tilbage. Søsteren, Kesten River, flyttede til ham og holdt Hus for ham.

Carit Etlar.

----- SLUT -----